

МЕНЕДЖМЕНТ ЗАЛІЗНИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ
В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯMANAGEMENT OF RAILWAY INDUSTRY
OF UKRAINE IN REFORMING CONDITIONS

У статті розглянуто сучасні методичні підходи до менеджменту залізничних перевезень в Україні в умовах реформування галузі з метою трансформації до європейських і світових стандартів. Особливу увагу приділено економічній ролі залізничного транспорту та соціально-політичним складникам його діяльності в умовах глобалізації та інтеграції України до міжнародних інститутів. Звернуто увагу на фактори впливу на структуру залізничного комплексу, наведені основні завдання управління залізничним транспортом та правові засади реалізації державного управління залізничним транспортом України. Методи управління транспортом в умовах його реформування обов'язково мають включати адміністративний та економічний компоненти. Розглянуто дослідження й узагальнення новітніх підходів до розроблення механізму менеджменту залізничної галузі в умовах реформування. Проведений аналіз сучасного стану залізничної галузі, висвітлено проблеми, які заважають її успішному функціонуванню та перспективам, що з'являються у підприємств залізничного транспорту після проведення структурної реформи.

Ключові слова: менеджмент залізничного транспорту, залізнична галузь, залізничний комплекс, методи управління, ринок послуг, функції, принципи, завдання управління.

В статье рассмотрены современные методические подходы к менеджменту железно-

дорожных перевозок в Украине в условиях реформирования отрасли с целью трансформации к европейским и мировым стандартам. Особое внимание уделено экономической роли железнодорожного транспорта и социально-политическим составляющим его деятельности в условиях глобализации и интеграции Украины к международным институтам. Обращено внимание на факторы влияния на структуру железнодорожного комплекса, приведены основные задачи управления железнодорожным транспортом и правовые основы реализации государственного управления железнодорожным транспортом Украины. Методы управления транспортом в условиях его реформирования обязательно должны включать административный и экономический компоненты. Рассмотрены исследования и обобщения новых подходов к разработке механизма менеджмента железнодорожной отрасли в условиях реформирования. Проведен анализ современного состояния железнодорожной отрасли, освещены проблемы, которые мешают ее успешному функционированию и перспективам, которые появятся у предприятий железнодорожного транспорта после проведения структурной реформы.

Ключевые слова: менеджмент железнодорожного транспорта, железнодорожная отрасль, железнодорожный комплекс, методы управления, рынок услуг, функции, принципы, задачи управления.

УДК 658.5:656.2.001.73

Дейнека О.Г.

д.е.н., професор,
завідувач кафедри
«Менеджмент і адміністрування»
Український державний університет
залізничного транспорту

Бугай В.С.

к.т.н., доцент,
директор центру заочного навчання
Національний університет будівництва
та архітектури

Нестеренко А.С.

здобувач
Український державний університет
залізничного транспорту

The article deals with modern methodical approaches to railway transportation management in Ukraine in the context of reforming the industry with a view to transforming to European and world standards. Particular attention is paid to the economic role of rail transport and its socio-political components, in the context of globalization and Ukraine's integration into international institutions. The attention is drawn to the factors influencing the structure of the railway complex, the main tasks of railway transport management and the legal principles of the implementation of state management by rail transport of Ukraine are given. Transport management methods in the conditions of its reform must necessarily include administrative and economic components. The research and generalization of the newest approaches to the development of the mechanism of management of the railway industry in the conditions of reform are considered. The analysis of the current state of the railway industry, coverage of problems that hinder its successful functioning and perspectives that will appear from enterprises of rail transport after carrying out structural reform are carried out. Rail transport is part of a single transport system of the country, promotes the normal functioning of all branches of social production, socio-economic development and strengthening of the state's defense capabilities, international cooperation of Ukraine. Railway transport of Ukraine is one of the main factors of the dynamic development of the country's economy, by virtue of its nature has never been closed within a single state, being an open economic entity. The close relationship between the railways of Europe has developed historically and in today's conditions, it is gaining more and more dynamism both in the field of technological processes and in the sphere of economic liberalization, in expanding the horizons of management on the basis of new means of communication. Ukrainian railways build their own development strategy in the XXI century, operate purposefully, forming an economically tolerant policy in accordance with the current realities of specialization and the international division of labor. Ukrzaliznytsya seeks to become a reliable link in the international transport system.

Key words: railway transport management, railway industry, railway complex, management methods, market of services, functions, principles, tasks of management.

Постановка проблеми. Залізнична галузь є однією з базових галузей економіки, стабільне та ефективне функціонування якої забезпечує необхідні умови обороноздатності, національної безпеки, цілісності держави, підвищення рівня життя населення, а також надходжень до Державного бюджету України.

Залізнична галузь України являє собою сукупність суб'єктів господарської діяльності незалежно від їхньої відомчої належності і форм власності, які розробляють і (або) виробляють продукцію (вико-

нують роботи та надають послуги) певних видів, які мають однорідне споживче або функціональне призначення.

Економічна роль транспорту полягає насамперед у тому, що він є органічною ланкою кожного виробництва, проводить безперервну й масову доставку всіх видів сировини, палива й продукції з пунктів виробництва в пункти споживання, а також здійснює поділ праці, спеціалізацію й кооперацію виробництва. Без залізничного сполучення немислиме раціональне розміщення

виробництва, освоєння нових територій і природних багатств. Транспорт – важливий фактор економічної інтеграції країн і розвитку міжнародної торгівлі.

З іншого боку, залізничний транспорт сам по собі є найбільшою галуззю народного господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед учених немає єдиного погляду на сутність поняття «державне управління залізничним транспортом». Зокрема, в літературі наводяться різні визначення зазначеного поняття, його функції і принципи.

Можна цілком погодитися із думкою А.М. Хахлюка, який визначив залізничний комплекс як багато- або міжгалузевий комплекс підприємств не лише безпосередньо залізничного транспорту зі власним комплексом технічних засобів та споруд.

Н.В. Якименко визначає державне управління в галузі залізничного транспорту як інструмент реалізації національних інтересів. [1 с. 37].

Дослідження Р. Суценко розкривають поняття «державне регулювання розвитку залізничної галузі» як процес вироблення мети одержання стійкого прибутку, конкурентних переваг, а також виживання в довгостроковій перспективі відповідно до своєї місії в зовнішньому середовищі, яке динамічно розвивається.

М.М. Чеховська наголошує на забезпеченні ефективного державного управління залізничною галуззю за такими принципами, як надійність; якісне транспортне забезпечення потреб клієнтури.

У підручнику Н.П. Терьошиної подаються такі принципи управління залізничним транспортом: системність; багатомірність та ієрархічність; цілеспрямованість [2, с. 89].

Постановка завдання: Метою дослідження є узагальнення новітніх підходів до розроблення

механізму менеджменту залізничної галузі в умовах реформування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Структура залізничного комплексу країни формується під впливом багатьох факторів, надважливі з яких наведені на рисунку 1.

Управління транспортною системою України здійснюється за галузево-територіальним принципом. Завдання державного управління транспортом наведені на рисунку 2.

Державне управління залізничним транспортом України ґрунтується на відповідних правових засадах, які поділяються на нормативно-правові та організаційно-правові (рисунк 3).

Основні засади діяльності підприємств транспорту визначає Закон України «Про транспорт».

В умовах формування в Україні ринкових відносин співвідношення адміністративних і економічних методів повинно змінюватися на користь останніх.

Основними правовими методами управління транспортом є адміністративні й економічні (рисунк 4).

Залізничний транспорт України є провідною галуззю в дорожньо-транспортному комплексі країни, який забезпечує 82% вантажних і майже 50% пасажирських перевезень, здійснюваних усіма видами транспорту. Провідне значення для залізничного транспорту України зумовлено двома основними факторами: техніко-економічними перевагами порівняно з іншими видами транспорту та збігом напрямку й потужності основних транспортно-економічних потоків України й світу з географічним положенням українських залізниць [4, с. 112].

Цілі та завдання управління залізничним транспортом визначено у статті 4 Закону України «Про залізничний транспорт» [4, с. 135]:

Слід також розглянути питання формування моделі прогнозування кореспонденцій потоків на

Рис. 1. Фактори впливу на структуру залізничного комплексу України

Джерело: розробка автора

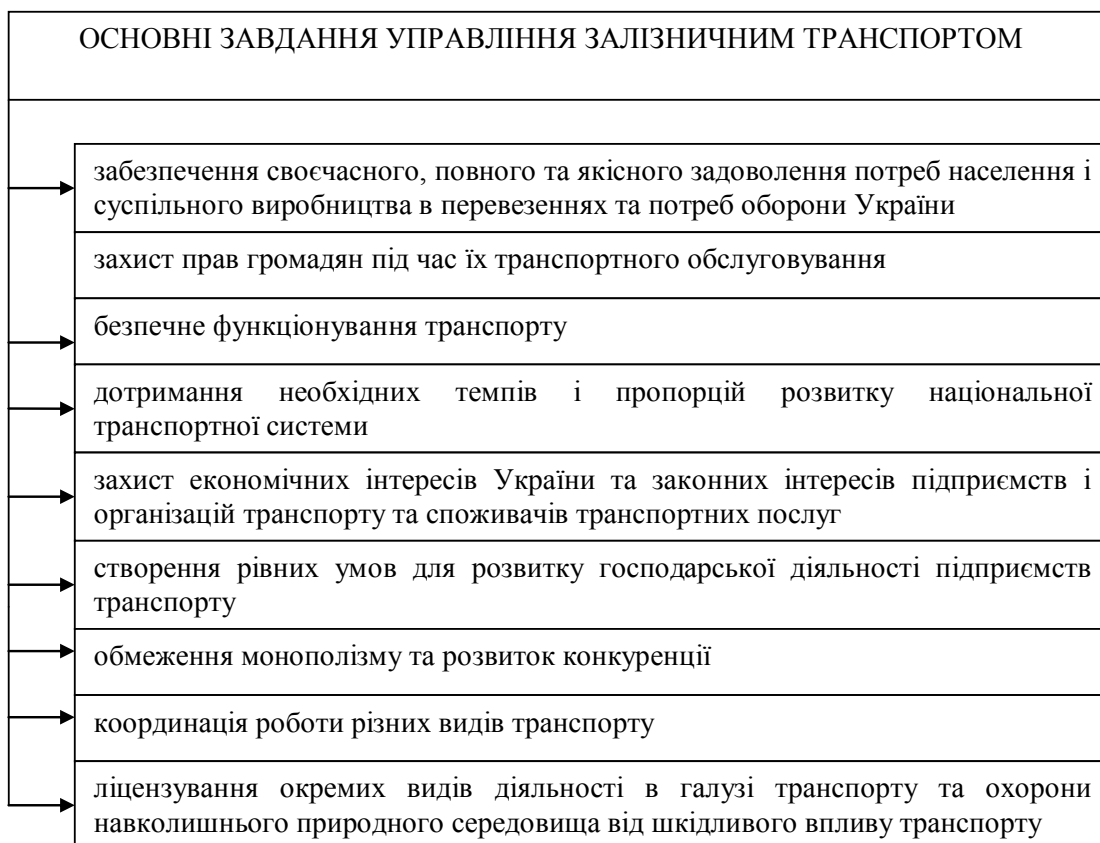

Рис. 2. Основні завдання державного управління залізничним транспортом

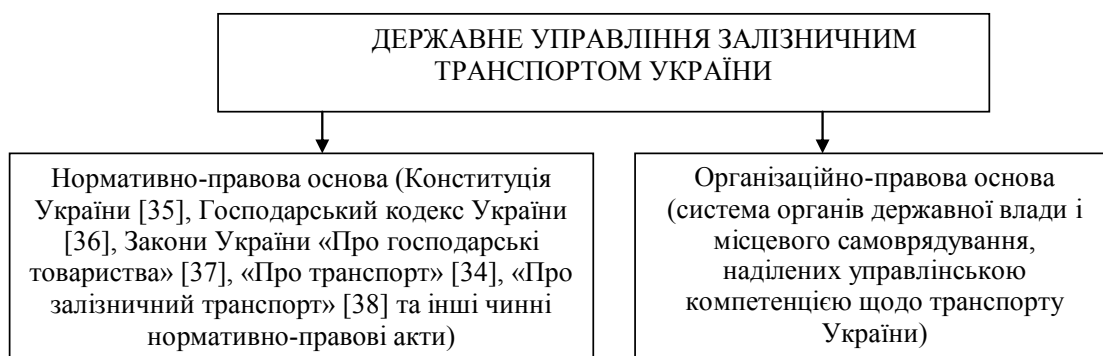

Рис. 3. Правові засади реалізації державного управління залізничним транспортом України

Джерело: розробка автора

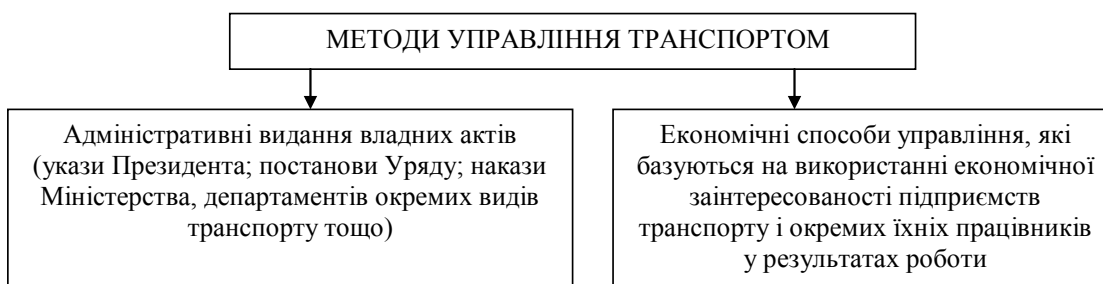

Рис. 4. Методи управління транспортом

залізничних лініях під час упровадженні швидкісних пасажирських поїздів. Проведені дослідження підтверджують, що найбільш прийнятним напрямом розвитку системи швидкісних залізничних пасажирських перевезень в Україні є змішаний варіант розвитку мережі швидкісних сполучень на основі модернізації наявних залізничних ліній для можливості руху пасажирських поїздів до 200 км/год. Цей підхід передбачає розвиток розгалуженої мережі спеціалізованих ліній, на яких поїзди здатні розвивати швидкість до 180 км/год із можливістю часткової взаємодії зі звичайною мережею

Відповідно до Закону України «Про залізничний транспорт» основним призначенням залізничної інфраструктури є обслуговування товарних та пасажирських потоків із забезпеченням їх переміщення за допомогою транспортних засобів (рухомого складу). При цьому інфраструктура виконує дві важливі функції: регулюючу, яка полягає у здійсненні впливу на характер та якість функціонування окремих елементів інфраструктури та регулювання їх взаємодії; забезпечувальну, яка полягає у створенні умов для переміщення ресурсів (вантажів і пасажирів) у часі та просторі. Чим вищий рівень розвитку інфраструктури, тим нижчими виявляються в підсумку витрати підприємців на перевезення вантажів, тим швидше і безпечніше здійснюються перевезення, тим більше комфорту і задоволення від поїздки отримують пасажирів.

Для виконання завдань державної політики в сфері розвитку залізничного транспорту виділяють такі функції: забезпечення національної безпеки і цілісності економіки країни, збалансованості

і стабільності розвитку регіонів, вирішення проблем суспільства, сприяння реалізації соціальної політики держави стосовно громадян країни тощо. Одним із важливих елементів нетарифного регулювання є також контрольні та наглядові функції. Роль, яка відводиться залізничному транспорту в державі, завдання, покладені на залізничний транспорт, і функції, які він виконує, зумовлюють необхідність і доцільність державного регулювання і контролю за його діяльністю [7, с. 154].

Фактори, що визначають розвиток транспортного потенціалу залізничного транспорту, можна розподілити на зовнішні та внутрішні. Зовнішні фактори зумовлюються функціонуванням суб'єктів, що належать до зовнішнього середовища залізничного транспорту (підприємства, що здійснюють виробничу, логістичну, науково-дослідну та іншу діяльність), та діями держави щодо підтримки залізничного транспорту. Внутрішні фактори зумовлюються функціонуванням суб'єктів внутрішнього середовища залізничного транспорту (залізниці, промислові підрозділи залізничного транспорту) [6, с. 113].

На основі результатів наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних учених, особливостей розвитку сучасної державної політики в сфері залізничного транспорту систематизовано функції, принципи та завдання системи державного управління залізничною галуззю (рисунком 5).

Залізничний транспорт порівняно з іншими галузями є сферою з найбільшою часткою державної власності і високим рівнем адміністрування усіх транспортних відносин.

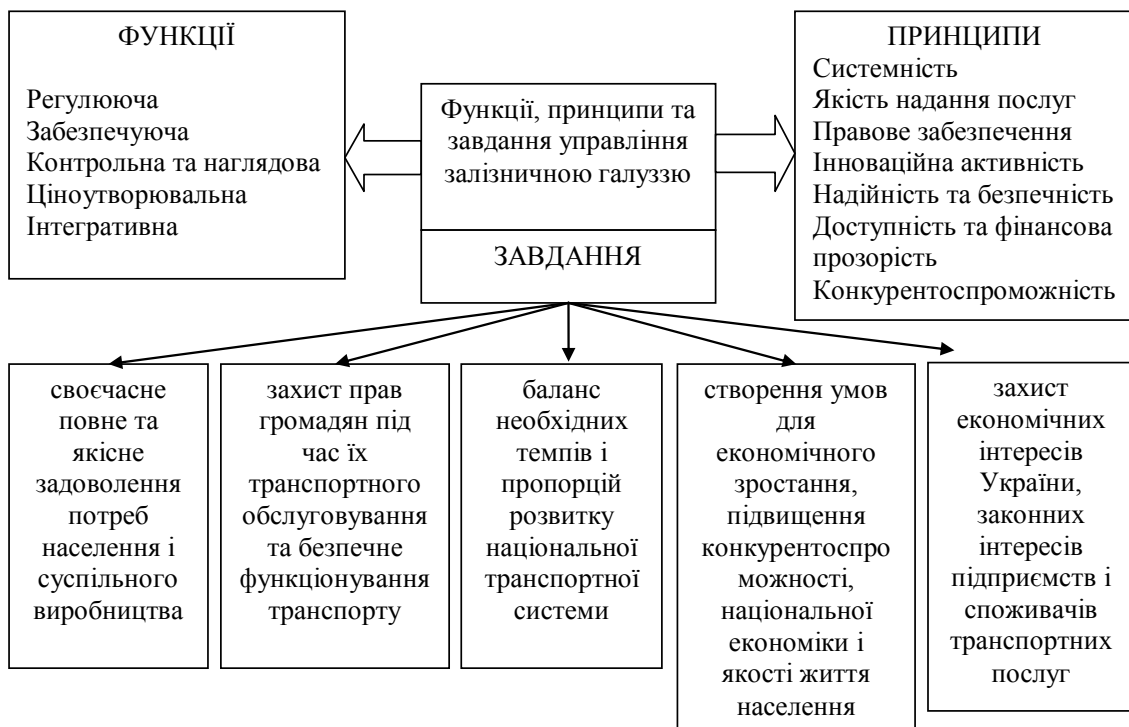

Рис. 5. Функції, принципи та завдання управління залізничною галуззю

Кабінет Міністрів України визначає умови і порядок організації діяльності залізничного транспорту загального користування, сприяє його пріоритетному розвитку, надає підтримку в задоволенні потреб залізниць у рухомому складі, матеріально-технічних і паливно-енергетичних ресурсах [5, с. 78].

Висновки з проведеного дослідження.

Таким чином, підсумовуючи проведені дослідження, можна дійти висновку, що перед залізничним транспортом України стоїть нелегке завдання – приведення основних фондів та структури управління до вимог сьогодення. Реформування економіки України, зокрема суперечливість процесів, що відбуваються в ній, привело до різкого падіння виробництва та значного зниження вантажних та пасажирських перевезень, що підтвердив проведений аналіз. Впродовж років незалежності залізниця України намагалася самостійно покривати збитки від пасажирських перевезень. Однак зниження темпів зростання економіки привело до критичного рівня фінансового стану підприємств залізничного транспорту, неможливості оновлення основних фондів, зокрема і рухомого складу, і неможливості вдалої реалізації інноваційно-інвестиційних проектів. Ті процеси, які відбуваються в галузі сьогодні, покликані активізувати діяльність підприємств залізничного транспорту, оновити рухомий склад галузі, оптимізувати структуру управління, підвищити якість надання послуг та конкурентні переваги перед іншими транспортними галузями.

Підтверджено, що механізм управління залізничною галуззю є досить складним із розгалуженою системою органів державного регулювання, кожен із яких виконує відповідні функції. Завдання управління реалізуються в процесі повсякденного функціонування органів управління, пов'язаних із підприємствами транспорту управлінськими відносинами. Результат функціонування зазначеної системи впливає на розвиток транспортної галузі. Тому ефективний розвиток залізничного транспорту, який становить основу транспортної системи країни, є необхідною умовою для сталого функціонування всіх галузей економіки, забезпечення статусу України як великої транзитної держави, сприяння її соціальному й економічному зростанню, економічній безпеці та обороноздатності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК :

1. Інформація про Українські залізниці. Міністерство інфраструктури України. Електрон. дані. <http://mtu.gov.ua/content/informaciya-pro-ukrainski-zalznici.html> (дата звернення: 10.04.2019).
2. Про залізничний транспорт. Закони України від 04.07.1996 № 273/96-ВР Законодавство Верховна Рада України. Київ, 1996. <http://zakon4.rada.gov>

[ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80) (дата звернення: 01.04.2019).

3. Цветов Ю.М., Макаренко М.В. Залізничний транспорт України та тенденції розвитку та проблеми реформування К. : КУЕТТ, 2008. 277 с.

4. Дегтяр А.О. Особливості формування стратегії розвитку залізничного транспорту України. Сучасні проблеми державного управління в умовах системних змін. Серія: Державне управління: зб. наук. пр. Донецького державного університету управління. Маріуполь, ДонДУУ, 2016. Вип. 298. с. 5–11.

5. Хахлюк А. Залізничний комплекс України: генезис, функціонування, перспективи. Київ: Кондор, 2009. 300 с.

6. Чеховська М.М. Закономірності та принципи формування ринково-орієнтованого залізничного комплексу України. Ефективна економіка. 2012. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1277> (дата звернення: 22.03.2019).

7. Суценок Р. Розвиток залізничного транспорту в Україні: проблеми державного регулювання. Дніпропетровський регіональний інститут державного управління. <http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/.../12srvpdr.pdf> (дата звернення: 21.04.2019).

REFERENCES:

1. Informacija pro Ukrajski zaliznici. Ministerstvo infrastruktury Ukrainy. Available at: <http://mtu.gov.ua/content/informaciya-pro-ukrainski-zalznici.html> (accessed 10.04.2019).
2. Pro zaliznychnyj transport. Zakony Ukrainy vid 04.07.1996 #273/96-VR Zakonodavstvo Verkhovna Rada Ukrainy. Kyjiv, 1996. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80> (accessed 01 April 2019).
3. Cvjetov J.M., Makarenko M.V. (2008) *Zaliznychnyj transport Ukrainy ta tendenciji rozvytku ta problemy reformuvannja*. [Rail transport of Ukraine and trends of development and problems of reform] K. : KUETT, 277 p. (in Ukrainian)
4. Djeghtjar A.O. (2016) [Osoblyvosti formuvannja strateghiji rozvytku zaliznychnogho transportu Ukrainy]. *Suchasni problemy derzhavnogho upravlinnja v umovakh systemnykh zmin*. Serija: Derzhavne upravlinnja: zb. nauk. pr. Doneckogho derzhavnogho universytetu upravlinnja. Mariupolj, DonDUU, vol. 298, pp. 5-11. Kyiv: Kondor. (in Ukrainian)
5. Khakhliuk A. (2009) *Zaliznychnyi kompleks Ukrainy: henezys, funktsionuvannia, perspektyvy* [Railway complex of Ukraine: genesis, functioning, prospects]. (in Ukrainian)
6. Chekhovska M.M. (2012) *Zakonomirnosti ta pryntsyipy formuvannia rynkovo-orientovanoho zaliznychnogho kompleksu Ukrainy*. [Laws and principles of formation of a market-oriented railway complex of Ukraine.]. *Efektivna ekonomika*. [Effective economy] Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1277> (accessed 22 March 2019).
7. Sushchenko R. *Rozvytok zaliznychnoho transportu v Ukraini: problemy derzhavnogho rehuliuвання*. [The development of rail transport in Ukraine: problems of state regulation] Available at: <http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/.../12srvpdr.pdf> (accessed 21 April 2019).

Dejneka Alexander

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of the Department Management and Administration
Ukrainian State University of Railway Transport

Bugaj Vladimir

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor,
Head of Distance Learning Department
National University of Civil Engineering and Architecture

Nesterenko Anna

Degree Seeking Applicant
Ukrainian State University of Railway Transport

PRICE TRENDS INDUSTRY OF UKRAINE

The purpose of the article. The purpose of the study is to summarize the latest approaches to developing a railway management mechanism in the context of reform.

The purpose of the article is to consider modern methodical approaches to railway transportation management in Ukraine in the context of reforming the industry in order to transform into European and world standards. Particular attention should be paid to the economic role of rail transport and its socio-political components, in the context of globalization and Ukraine's integration into international institutions.

The research and generalization of the newest approaches to the development of the mechanism of management of the railway industry in the conditions of reform are considered.

Methodology. Based on the results of scientific researches of domestic and foreign scientists, features of the development of modern state policy in the field of railway transport, the functions, principles and tasks of the system of state management of the railway industry are systematized.

Results. Considered the question of forming a model for predicting correspondence of streams on railway lines when introducing high-speed passenger trains. The conducted studies confirm that the most suitable direction of development of the system of high-speed rail passenger transportation in Ukraine is a mixed variant of the development of the network of high-speed connections on the basis of modernization of existing railway lines for the possibility of passenger trains up to 200 km / h. This approach involves the development of an extensive network of specialized lines, on which trains can develop speeds up to 180 km / h with the possibility of partial interaction with the normal network.

The research and generalization of the newest approaches to the development of the mechanism of management of the railway industry in the conditions of reform are considered.

In accordance with the Law of Ukraine "On Railway Transport", the main purpose of the railway infrastructure is to service freight and passenger flows with the provision of their movement with the help of vehicles (rolling stock). In this context, the infrastructure performs two important functions: the regulatory, which is to influence the nature and quality of the functioning of individual elements of the infrastructure and regulate their interaction; providing, which is to create conditions for the transfer of resources (goods and passengers) in time and space. The higher the level of infrastructure development, the lower the costs incurred by entrepreneurs in the transportation of goods, the faster and safer the transport is carried out, the more comfort and pleasure of travel passengers receive.

The attention is drawn to the factors of influence on the structure of the railway complex, the main tasks of railway transport management and the legal principles of implementation of state management by rail transport of Ukraine are given. Transport management methods in the conditions of its reform must include administrative and economic compon It is determined that the main problems of railway transport that require immediate solution are: imperfect regulatory acts, insufficient transparency of financial activity of the industry, high level of depreciation of fixed assets, lack of state support to innovation development of the industry, absence of additional sources of financing of investments in the development of material and technical railway transport base. The necessity of improving the railway management system and providing state support for its reforming, which will increase the competitiveness of Ukrainian railways in the market of transport services, is substantiated ents.

Practical implications. The optimal zones of passenger transport trains of different types are determined, which is based on reduction of their operating costs and increase of speed when changing the organization of movement according to the new classification of trains, which will increase the economic efficiency or reduce the loss-making of passenger transportation and increase their competitiveness in the market of passenger transport services. In order to ensure the integration of high-speed lines with a conventional rail network, there is a need for rail interchanges.

Value/originality. It is confirmed that the mechanism of management of the railway industry is quite complex with an extensive system of state regulation bodies, each of which performs appropriate functions. Management tasks are implemented in the process of day-to-day operation of management bodies connected with transport enterprises by management relations. The result of the operation of this system affects the development of the transport industry. Therefore, the effective development of rail transport, which forms the basis of the transport system of the country, is a prerequisite for the sustainable functioning of all sectors of the economy, ensuring the status of Ukraine as a large transit state, promoting its social and economic growth, economic security and defense capabilities.